

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОГРАМИ НАДАННЯ ЖИТЛОВИХ СУБСИДІЙ МЕШКАНЦЯМ МІСТА СУМИ

¹ Харківський національний медичний університет

² Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

***Анотація.** Охарактеризовано суспільне значення житлових субсидій як засобу реалізації державної соціальної політики. Розроблено концептуальні засади Програми надання житлових субсидій мешканцям міста Суми.*

Ключові слова: житлові субсидії; програма; концептуальні засади; Суми.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF THE HOUSING SUBSIDY PROVISION PROGRAMME FOR SUMY RESIDENTS

***Abstract:** The social significance of housing subsidies as a means of implementing state social policy is described. The conceptual principles of the Housing subsidy provision programme for Sumy residents have been developed.*

Keywords: housing subsidies; programme; conceptual principles; Sumy.

Далеко не всі (передусім, малозабезпечені верстви населення) спроможні самотужки реалізувати конституційне право на достатній життєвий рівень, а тим більше мати гідне житло (до того ж, не обов'язково – у їх власності), що є однією з важливих потреб людини й відображенням його добробуту. Проте нині «держава не приймає на себе обов'язок безкоштовного забезпечення усіх громадян житлом та/або поліпшення їхніх житлових умов» [5], а лише «створює умови, для взаємовигідної «співпраці» надавачів і споживачів житлово-комунальних послуг» [2], що, окрім іншого, забезпечується завдяки наданню житлових субсидій – «безповоротної адресної державної соціальної допомоги нужденним домогосподарствам, які не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги [1]. Потреба у житлових субсидіях зростає прямо пропорційно, з одного боку, до підвищення тарифів на означені послуги, а з іншого – до зменшення реальних доходів населення. Без надання відповідної соціальної допомоги, не лише погіршиться якість життя значної частини населення, а й погіршаться фінансові можливості підприємств сфери ЖКГ, оскільки через низькі доходи неспинно зростає розмір заборгованості по сплаті за житлово-комунальні послуги. Аби не допустити подальшого зубожіння населення та банкрутства підприємств сфери ЖКГ, необхідно упорядкувати процес надання житлових субсидій. І якщо на національному рівні цей процес достатньою мірою унормовано, то на місцевому (принаймні в місті Суми) чинними програми соціального спрямування [3; 4], які є лише дотичними до надання житлових субсидій. У зв'язку з цим цілком виправданим є розробка концептуальних засад Програми надання житлових субсидій мешканцям міста Суми. Означене, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

Узагальнення публікацій провідних науковців і рекомендацій практиків, а також власних напрацювань за даною проблематикою є вихідною базою для формування концептуальних засад Програми надання житлових субсидій мешканцям міста Суми (далі – Програма):

I. *Загальна характеристика Програми.* Програма надання житлових субсидій мешканцям міста Суми розроблена на виконання чинного законодавства та спрямована на реалізацію положень Конституції України, указів і розпоряджень Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, рішень Сумської міської ради та виконавчого комітету Сумської міської ради.

Програму підготовлено відповідно до чинної нормативно-правової бази України:

1. Закони України: Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні; Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (1991 р.); Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту (1993 р.); Про донорство крові та її

компонентів (1995 р.); Про місцеве самоврядування в Україні (1997 р.); Про жертви нацистських переслідувань (2000 р.); Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні (2003 р.);

2. Постанови Кабінету Міністрів України: Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги (2020 р.); Деякі питання призначення житлових субсидій (2021 р.); Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива (2021 р.).

II. *Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма.* Житлові субсидії були започатковані ще у 1995 р. для допомоги малозабезпеченим родинам в оплаті житлово-комунальних послуг, і донині саме ця програма залишається головним механізмом соціального захисту населення в умовах підвищення цін на житлово-комунальні послуги, що наслідком слабкоконтрольованої державою поведінки підприємств-монополістів – надавачів житлово-комунальних послуг.

III. *Мета та завдання Програми.*

Метою Програми є соціальна підтримка найбільш вразливих верств населення, що передбачає надання їм грошових виплат для компенсації витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

Завданнями Програми є:

- покращання якості життя малозабезпечених верств населення завдяки полегшенню доступу до житлово-комунальних послуг й оптимізації бюджету таких домогосподарств;
- збереження умов для сталого функціонування підприємств ЖКГ завдяки мінімізації ризиків виникнення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги.

IV. *Порядок реалізації Програми:*

1. Конкретизація переліку послуг, на які надається житлова субсидія.

2. Для призначення субсидії громадянин, особа якого посвідчується паспортом або іншим документом, подає структурному підрозділу з питань соціального захисту населення за місцем реєстрації (орендарі, внутрішньо переміщені особи – за фактичним місцем проживання) подає законодавчо визначений перелік документів за встановленою процедурою.

3. Умови призначення житлової субсидії (можуть змінюватись унаслідок зміни політичних, соціально-економічних чи інших умов).

4. Особи, які можуть претендувати на отримання житлової субсидії. Випадки, коли субсидія не призначається (обмеження згідно з вимогами чинного законодавства).

5. Порядок розрахунку розміру житлової субсидії. Розмір обов'язкового відсотка платежу за житлово-комунальні послуги визначається для кожного домогосподарства індивідуально за єдиною формулою й залежить виключно від розміру середньомісячного сукупного доходу домогосподарства на одну особу. Після цього розраховується розмір обов'язкової частини платежу: обов'язковий відсоток платежу множиться на середньомісячний сукупний дохід домогосподарства. Різниця між розміром плати за житлово-комунальні послуги в межах соціальних нормативів споживання й розміром обов'язкового відсотка платежу і є розміром призначеної житлової субсидії. Громадяни, яким надається житлова субсидія, зобов'язані щомісяця сплачувати вартість фактично спожитих житлово-комунальних послуг, в незалежності від розміру нарахованої йому субсидії. Період, за який враховуються доходи при розрахунку розміру житлової субсидії.

6. Інформацію щодо призначення субсидій розміщують в Єдиному державному реєстрі отримувачів житлових субсидій, який знаходиться у відкритому доступі на сайті Мінсоцполітики (<https://subsidi.ioc.gov.ua>) в розділі «Житлові субсидії», пункт «Дізнатися розмір призначеної субсидії онлайн».

7. Громадянин, якому призначено житлову субсидію, зобов'язаний протягом 30 календарних днів повідомити про зміни параметрів, що впливають на призначення житлових субсидій.

V. *Фінансування Програми.* Річний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми – \$ 13 млн. Означена сума має бути скоригована залежно від зміни чисельності осіб, хто має право на житлову субсидію, а також умов її виплати.

VI. *Результативні показники виконання завдань Програми:* частка осіб, які подали відповідні заявки та стали отримувачами житлової субсидії; динаміка кількості призначених житлових субсидій; динаміка сум призначених житлових субсидій; динаміка відмов у призначенні житлових субсидій; структура отримувачів житлових субсидій залежно від відсотку доходу домогосподарств на оплату житлово-комунальних послуг; динаміка сум для відшкодування окремим верствам населення витрат

на оплату житлово-комунальних послуг; приріст обсягу коштів на житлові субсидії, які надані додатково до встановлених чинним законодавством; динаміка сум заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги.

VII. *Очікувані результати виконання завдань Програми:* збільшення реальних доходів малозабезпечених верств населення як запорука полегшенню доступу до житлово-комунальних послуг; оптимізація витрат місцевого бюджету за статтею «житлові субсидії»; скорочення сум заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги.

Зрештою слід зазначити, що розроблені концептуальні засади Програми надання житлових субсидій мешканцям міста Суми, має за мету забезпечення соціальної підтримки найбільш вразливих верств населення, що передбачає надання їм грошових виплат для компенсації витрат на оплату житлово-комунальних послуг. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення державної соціальної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бізониц Д.В. Удосконалення механізму надання житлових субсидій в сучасній Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 2. С. 70–76.
2. Головачук Г.В., Юрченко О.Б. Обліково-аналітичне забезпечення тарифної політики на ринку житлово-комунальних послуг України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38. С. 119–126.
3. Про затвердження міської програми «Місто Суми – територія добра та милосердя» на 2019–2021 роки». Рішення Сумської міської ради від 28.11.2018 р. № 4148-МР. URL: smr.gov.ua/uk/miska-vlada/vikonavchi-organi/strukturni-pidrozdili-sumskoj-miskoj-radi (дата звернення: 11.11.2021)
4. Про затвердження програми Сумської міської об'єднаної територіальної громади «Соціальна підтримка захисників України та членів їх сімей» на 2020–2022 роки» від 27.11.2019 р. № 5996-МР. URL: smr.gov.ua/uk/miska-vlada/vikonavchi-organi/strukturni-pidrozdili-sumskoj-miskoj-radi (дата звернення: 11.11.2021)
5. Фасій Б.В. Субсидіарне застосування норм цивільного законодавства до житлових відносин: постановка проблеми. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 8. С. 68–74.

Мельниченко Олександр Анатолійович – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я; Харківський національний медичний університет; Харків; e-mail: mel_doc@ukr.net

Старусева Вікторія Вадимівна – к.мед.н., доцент кафедри гігієни та екології № 1; Харківський національний медичний університет; Харків; e-mail: nikastaruseva@gmail.com

Єрьоменко Катерина Максимівна – студентка; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Харків; e-mail: katushaeremenko@gmail.com

Melnychenko Oleksandr – Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor; Full Professor of Public Health and Healthcare Management Department; Kharkiv National Medical University, Kharkiv; e-mail: mel_doc@ukr.net

Starusyeva Viktoriya – PhD in Medical Sciences, Associate Professor of Department of Hygiene and Ecology № 1; Kharkiv National Medical University, Kharkiv; e-mail: nikastaruseva@gmail.com;

Yeryomenko Kateryna – Student; V.N. Karazin Kharkiv National University; Kharkiv; e-mail: katushaeremenko@gmail.com